

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่ศึกษาตามลำดับ ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์
 - 1.1 ความหมายของกลยุทธ์
 - 1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลยุทธ์
 - 1.3 การบริหารเชิงกลยุทธ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
 - 2.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ
 - 2.2 แนวคิดการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ
 - 3.1 ความหมายของความร่วมมือ
 - 3.2 ความสำคัญของความร่วมมือ
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ
 - 3.4 หลักการความร่วมมือ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศ
 - 4.1 ความหมายของนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 4.2 ประเภทของนวัตกรรม
 - 4.3 ความสามารถทางนวัตกรรม
5. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม
 - 5.1 ความหมายของการนิเทศ ติดตาม
 - 5.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศ ติดตาม
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
 - 6.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 6.2 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
 - 6.3 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา
7. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หน่วยบริการ
 - 7.1 ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยบริการ

- 7.2 กรอบแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ
เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
- 7.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยบริการ
- 7.4 หลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดตั้งหน่วยบริการ
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความหมายของกลยุทธ์ ความสำคัญและประโยชน์ของกลยุทธ์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ และองค์ประกอบของกลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของกลยุทธ์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของคำว่ากลยุทธ์ไว้ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่าความหมายหรือคำจำกัดความดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากนัก กลยุทธ์ หรือ Strategy มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือ Strategos ซึ่งเกิดจากคำสองคำ รวมกันระหว่าง Stratos หมายถึง Army หรือ กองทัพ และ Agein หมายถึง Lead หรือ นำหน้า ความหมายโดยรวมหมายถึง Leading the total organization หรือการนำทางให้องค์กรโดยรวม (จักร ดิงศภัทย์, 2553)

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) ให้ความหมาย กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาว กลยุทธ์ขององค์กรสามารถทำได้หลาย ๆ อย่างเช่น กลยุทธ์ทางการตลาด ด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการประชาสัมพันธ์สิ่งเหล่านี้กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทาง แท้จริงแล้วกลยุทธ์ถือเป็นผลสุดท้ายของการวางแผนกลยุทธ์ แม้ว่าองค์กรใหญ่ ๆ มีการพัฒนากลยุทธ์มากกว่าองค์กรเล็ก ๆ แต่ทุก ๆ องค์กรต่างก็มีกลยุทธ์ของตนเองที่แตกต่าง

ณัฐยา สินตระการผล (2554) ให้ความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง การวางแผน การดำเนินการ และควบคุมในแนวทางเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) นิยามกลยุทธ์ หมายถึง วิธีการบริหารที่ทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งวิธีการดำเนินการหรือเทคนิคการปฏิบัติซึ่งเป็นวิธีการในการดำเนินงานไปสู่จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ต้องการ เป็นกลวิธีซึ่งได้ผ่านการคัดเลือก ผ่านการคิดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จิณฉัตร ปะโคทั้ง (2561) ให้ความหมายของกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวคิดหรือแผนงานหรือแนวทางในการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมีเป้าหมายที่แน่ชัด โดยคำนึงถึงสถานะที่เปลี่ยนแปลงจากทั้งภายในและภายนอกองค์การ ดังนั้น ยุทธศาสตร์จึงเป็น กรอบแนวคิดใหม่และแนวทางกว้าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแผนงานและโครงการ ในรายละเอียดได้ว่าจะทำอะไรบ้างและทำอย่างไรเพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่สอดคล้องกับภารกิจและ เป้าหมายขององค์การ

ธนาชัย สุขวณิช และพรชัย อรัณยกานนท์ (2557) ให้ความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่องค์กรจะดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ภายใต้อุปสรรคและ โอกาส สภาพแวดล้อมภายนอก ทรัพยากรและความสามารถภายในองค์การ กลยุทธ์จะให้ความ เข้าใจพื้นฐานว่าองค์การจะแข่งขันอย่างไรตัวกำหนดกลยุทธ์ขององค์การมีอยู่ 3 อย่าง คือ สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน และวัตถุประสงค์ขององค์การ

ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2557) กล่าวว่า กลยุทธ์ หรือการบริหารเชิงกลยุทธ์ หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ หรือการคิดอย่างกลยุทธ์ ถือได้ว่าเป็นแนวทางการบริหารเชิงระบบ ซึ่งมีความยืดหยุ่นกับการเปลี่ยนแปลง เป็นการบริหารที่ป้องกันปัญหาด้วยระบบแนวคิดที่มองไปสู่ อนาคตและมีความคล่องตัวในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนเป็นแนวทางที่ครบวงจร

เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนเพื่อนำองค์การ ไปสู่สภาพลักษณะใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผน ในภาพรวมขององค์การทุกกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น เป็นปัจจัยที่ชี้อนาคตขององค์การ รวมทั้งมีศักยภาพ ในการแข่งขัน และยังช่วยให้หน่วยงานสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ควรจะเป็นและที่สำคัญคือ การพัฒนาสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2560) ให้ความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการ ที่ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและข้อมูลสำคัญของธุรกิจที่ใช้ในการประกอบการ ตัดสินใจในการวางแผนการดำเนินงาน และควบคุมการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจว่าองค์กรสามารถที่จะดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนมีพัฒนาการ และสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้อย่าง มีประสิทธิภาพ Ackermann, and Eden (2011) นิยาม กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการดำเนินงาน ที่คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

Agha, Alrubaiee, and Jamhour (2012) ให้ความหมาย กลยุทธ์ หมายถึง แผนของผู้บริหารระดับสูงที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภารกิจและเป้าหมาย ขององค์การ

Aghazadeh (2015) ให้ความหมายของกลยุทธ์ว่า เป็นวิธีทาง (Means) เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาว (Long-term objective)

Aguinis (2012) ให้ความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง แผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการหลักขององค์กร (Comprehensive action plan) ซึ่งองค์การใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานระยะยาว รวมทั้งใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยทำให้ได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (Sustainable competitive advantage)

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในการบริหารตามขั้นตอนการบริหารซึ่งประกอบด้วย กลยุทธ์ความร่วมมือ กลยุทธ์การกระจายอำนาจ กลยุทธ์การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี และกลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลยุทธ์

กลยุทธ์มีความสำคัญหรือมีประโยชน์ต่อองค์กรเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทำให้องค์กรกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์การดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงได้

อนิวัช แก้วจำนงค์ (2555) เสนอทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญในการบริหารกลยุทธ์ ดังนี้

1. การบริหารกลยุทธ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Strategic management is aimed toward achieving organization wide goals) ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องเข้าใจเป้าหมายขององค์กรว่า ต้องการบรรลุความต้องการสูงสุดในท้องถิ่นหรือความต้องการในระดับโลก (Global)

2. การบริหารกลยุทธ์ จะเกี่ยวข้องกับผู้ได้รับประโยชน์จากองค์กร (Strategic management considers a broad range of stakeholders) ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากองค์กร (Stakeholders)

3. การบริหารกลยุทธ์นำมาซึ่งขอบเขตหลายช่วงเวลา (Strategic management entails multiple time horizons) ผู้บริหารควรศึกษาความต้องการองค์กรในระยะยาวและระยะสั้นด้วย

4. การบริหารกลยุทธ์ จะเกี่ยวข้องทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Strategic management is concerned with both efficiency and effectiveness) การใช้วิธีการ (Means) ที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) เพื่อบรรลุเป้าหมาย (Goals) อย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) เสนอว่าการวางแผนกลยุทธ์ควรเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เนื่องจากองค์กรต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดที่ว่าลักษณะองค์กรปัจจุบันเป็นระบบเปิด (Open system) ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการ

วางแผนการดำเนินงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและขจัดปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดการดำเนินงานอันนำไปสู่ความล้มเหลวขององค์กร

ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2557) กล่าวว่า กลยุทธ์มีความสำคัญและประโยชน์ต่อองค์กร 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้องค์กรและส่วนต่าง ๆ ขององค์กรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น
2. การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้การจัดสรรสรรพกำลังและทรัพยากรในองค์กรเป็นไปในทิศทางและลำดับความสำคัญที่ชัดเจน มีเหตุมีผล และมีความสอดคล้องกันในระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ ขององค์กร
3. การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้การปรับตัว หรือการขยายตัวขององค์กรเป็นไปโดยมีกรอบทิศทางที่แน่ชัด
4. การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรได้ตระหนักถึงโอกาส ภัยคุกคาม จุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กร ตลอดจนได้ทราบถึงทิศทางการดำเนินงานโดยทั่วกัน
5. การจัดการเชิงกลยุทธ์อาจช่วยเปิดโอกาสให้มีการบูรณาการความคิด การใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กรในทิศทางเดียวกัน และเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับโอกาสและภัยคุกคามในสภาพแวดล้อม

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560) ได้สรุปการวางแผนกลยุทธ์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพราะการวางแผนกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานเป็นประเด็นสำคัญ
2. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐในทุกกระดับมีความเป็นตัวเอามากขึ้น รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะการวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนขององค์กร โดยองค์กรและเพื่อองค์กรไม่ใช่เป็นการวางแผนที่ต้องกระทำตามที่หน่วยเหนือสั่งการ
3. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน และสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้เตรียมออกระเบียบกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานสู่มิติใหม่ของการปฏิรูปการศึกษา
4. การวางแผนกลยุทธ์เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based budgeting) ซึ่งสำนักงบประมาณกำหนดให้ส่วนราชการและ

หน่วยงานในสังกัด จัดทำก่อนที่จะกระจายอำนาจด้านงบประมาณโดยการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินก้อนลงไปให้หน่วยงาน

5. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนด กลยุทธ์ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ๆ ที่ไม่ผูกติดอยู่กับปัญหาเก่าในอดีตไม่เอาข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและงบประมาณมาเป็นข้ออ้าง ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนแบบท้าทายความสามารถเป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ ได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2560) กล่าวว่า การบริหารกลยุทธ์มีประโยชน์ต่อองค์กร 4 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดทิศทางขององค์กร (Set direction) กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ต่ออนาคต ทำให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. สร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติ (Harmony) การจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับการกำหนด การประยุกต์ การตรวจสอบ และการควบคุมกลยุทธ์ขององค์กรในระบบที่ประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญต่าง ๆ รวมเข้าด้วยกัน แนวคิดนี้ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์และความเข้าใจร่วมกันในวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรและดำเนินการเป็นเอกภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

3. สร้างความพร้อมให้แก่องค์กร (Provide readiness) การศึกษา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดกลยุทธ์ ช่วยให้ผู้บริหาร ผู้จัดการในส่วนต่าง ๆ และสมาชิกขององค์กรเกิดความเข้าใจในภาพรวมและศักยภาพของธุรกิจ ตลอดจนอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมที่มีต่อองค์กร ทำให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความท้าทายของสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

4. สร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน (Improve competitive efficiency) การจัดการเชิงกลยุทธ์จะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจ เนื่องจากการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้บริหาร ขณะเดียวกันก็ช่วยเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพแก่สมาชิก ตลอดจนช่วยสร้างความเข้าใจและแนวทางรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและคู่แข่ง ประการสำคัญการจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในภาพรวม ความต้องการขององค์กร และความสามารถในปัจจุบันขององค์กร จึงทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานและเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจดำเนินงานอย่างเหมาะสมและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

Argandona (2011) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารกลยุทธ์ ดังนี้ การบริหารกลยุทธ์จะช่วยให้ผู้จัดการทุกระดับขององค์กรได้เข้ามาทำงานร่วมกัน ทั้งในด้านการวางแผนและการนำแผนงานไปปฏิบัติ การให้ผู้จัดการทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานย่อมก่อให้เกิด

ผลประโยชน์ในเชิงพฤติกรรม (Behavioral consequences) ในแง่ของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งกล่าวคือทำให้ผู้บริหารทุกระดับเกิดความรัก ความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะอุทิศตน อุทิศเวลามุ่งมั่นทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานเดินหน้าไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ แต่มีความหมายอย่างยิ่งในเชิงของการจัดการ ดังนั้นในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การที่ถูกต้อง จึงไม่ควรใช้เกณฑ์การประเมินผลด้านการเงิน (Financial evaluation criteria) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรจะใช้เกณฑ์การประเมินที่ไม่ใช่การเงิน (None valuation financial criteria) อีกด้วย นั่นคือ เกณฑ์อันเกิดจากผลประโยชน์เชิงพฤติกรรม (Behavior-based effects) ดังกล่าวมาแล้ว เพราะการที่ฝ่ายบริหารระดับสูงได้ใช้มาตรการที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีพฤติกรรมในเชิงบวก ก็มีส่วนช่วยให้บริษัทบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการเงินเช่นเดียวกัน ดังนั้น ประโยชน์ของการจัดการเชิงกลยุทธ์นอกจากจะเพิ่มความสามารถด้านการทำกำไรแล้ว ยังมีประโยชน์ด้านพฤติกรรมบริหาร (Behavioral effects) ทำให้เกิดผลดีต่อบริษัทอย่างมาก

Ahwoi (2010) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของกลยุทธ์ ดังนี้

1. ทำให้การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และทิศทางในการดำเนินงานขององค์การในอนาคตชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้าน
2. ทำให้การดำเนินงานทุกส่วนภายในองค์การเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน
3. ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมีส่วนร่วมในการริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาองค์การให้มีความก้าวหน้ามีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. ทำให้องค์การสามารถคาดคะเนปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและเสาะหาเทคนิควิธีในการเปลี่ยนแปลงปัญหาให้เป็นโอกาสเพื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย
5. ทำให้ผู้บริหารทุกระดับมีวิสัยทัศน์ชัดเจนตรงกันสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์มีความสำคัญและประโยชน์เนื่องจากช่วยให้้องค์กรมีวัตถุประสงค์และทิศทางในอนาคตที่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การสอดคล้องกับพันธกิจมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนช่วยให้้องค์กรใช้วิธีการอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จ

1.3 การบริหารเชิงกลยุทธ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

ณัฐยา สินตระการผล (2554) กล่าวว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. การสร้างกลยุทธ์ (Strategy formulation) ประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การพิจารณาทิศทางกลยุทธ์สำหรับอนาคตหรือวิสัยทัศน์ และการกำหนดภารกิจที่สำคัญขององค์กร

2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation) หรือ (Strategy in action) เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น โครงสร้างขององค์การ ระบบการจ่ายค่าตอบแทนหรือรางวัลที่ได้รับ การจัดสรรงบประมาณ และกฎระเบียบขององค์การ นโยบาย และวิธีการปฏิบัติขององค์กร การประสานกันเพื่อทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กรที่กำหนด

3. การควบคุมกลยุทธ์ (Strategy control) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินผลของกลยุทธ์ให้มีกระบวนการทั้งหมดในการกำหนดงานให้เป็นตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

วัฒนา ฉิมประเสริฐ (2554) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environment analysis) ผู้บริหารหรือนักกลยุทธ์ต้องศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

2. การกำหนดทิศทางขององค์กร (Set organization direction) ผู้บริหารจะนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับการวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดมาทำการประมวลผล เพื่อใช้กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร โดยที่การกำหนดทิศทางขององค์การสามารถกระทำได้ในลักษณะของการกำหนดภารกิจและตั้งเป้าหมายขององค์กร

3. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic formulation) หมายถึง การนำทิศทางขององค์กรที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ มาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคตขององค์กร

4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation) หมายถึง การนำกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดโครงสร้างบุคลากร และการประสานงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

5. การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ (Strategy evaluation and control) หมายถึง การติดตามและตรวจสอบวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทาง ปรับปรุง และพัฒนาให้กลยุทธ์ที่กำลังดำเนินอยู่เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง

วศินี พิเดช (2556) กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. การกำหนดทิศทางขององค์กร (Direction setting) ได้กำหนดทิศทางวิสัยทัศน์ภารกิจ ปรัชญา และวัตถุประสงค์ขององค์กร ได้กำหนดทิศทางขององค์กรจะเป็นการบ่งชี้ว่าองค์กรธุรกิจจะมุ่งหน้าไปทิศทางใด หรือสาเหตุของการดำรงอยู่ขององค์กร หรือประเภทของธุรกิจที่องค์กรดำเนินการอยู่ นอกจากนี้การกำหนดทิศทางขององค์กรจะยังมีส่วนช่วยในการแปลงวิสัยทัศน์หรือภารกิจขององค์กรให้กลายเป็นวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่มีลักษณะที่ชัดเจนขึ้น

2. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) วิธีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสถานะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรและกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อที่จะได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสถานะของตัวอุปกรณ์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การจัดทำกลยุทธ์ (Strategic formulation) คือการนำข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนดทิศทางขององค์กรและคัดเลือกกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์กรมากที่สุดการจัดทำกลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy implementation) เป็นขั้นตอนการวางแผนจัดทำและคัดเลือกไว้ในดำเนินการประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การผสมที่ตั้งไว้

สมศรี คำภีระ และคณะ (2559) กล่าวว่า โดยทั่วไปกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์สามารถถูกแบ่งแยกเป็นส่วนประกอบที่แตกต่างกัน 5 ส่วน ได้แก่

1. การกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่สำคัญขององค์กร
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่จะระบุโอกาสและอุปสรรค
3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อน
4. การกำหนดกลยุทธ์บนรากฐานจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนเพื่อที่จะแสวงหา

ประโยชน์จากโอกาสและต่อต้านอุปสรรคภายนอก

5. การดำเนินกลยุทธ์ ประกอบด้วยการออกแบบโครงสร้างองค์การและการควบคุมที่เหมาะสมที่จะนำกลยุทธ์ลงสู่การกระทำ

Babatunde, and Adebisi (2012) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic management process) ว่าเป็นแนวทางการบริหารที่เป็นระบบ โดยแต่ละส่วนจะสัมพันธ์กันในเชิงการสร้างมูลค่า (Value added) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารกลยุทธ์สำเร็จลุล่วง แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ภายนอกและภายใน (External and internal analysis)

ประกอบด้วย

- 1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment)
- 1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment)

2. การกำหนดทิศทางของกลยุทธ์ (Strategic direction)
3. การสร้างกลยุทธ์ (Strategic formulation)
4. การปฏิบัติตามกลยุทธ์และการควบคุม (Strategic implementation and control)
5. การปรับกลยุทธ์ (Strategic restructuring)

กล่าวโดยสรุป การบริหารเชิงกลยุทธ์ควรประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์

Aurik, and Jonk (2014) กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. การกำหนดข้อความวิสัยทัศน์ ข้อความพันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Formulation of vision, Mission statement, Goal & Objective) เป็นการกำหนดจุดหมาย 5 ประการ ดังนี้

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร เป็นข้อความทั่วไปซึ่งกำหนดทิศทางข้อความภารกิจ เป็นข้อความที่กำหนดส่วนประกอบของวิสัยทัศน์ ควรอธิบายถึงรายละเอียดขององค์กร ขอบเขตของการปฏิบัติความต้องการ และค่านิยมเบื้องต้นขององค์กร

1.2 การกำหนดข้อความภารกิจ เป็นขอบเขตของงานในองค์กร ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อเป็นภาพรวมและดำเนินการวินิจฉัยออกมาเขียนเป็นเฉพาะที่เป็นเป้าหมายขององค์กรออกมา

1.3 การกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เป็นข้อความอย่างกว้างของจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุภารกิจ เป็นจุดมุ่งหมายหลักขององค์กร

1.4 การกำหนดเป้าหมาย เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคตซึ่งองค์กรต้องพยายามให้เกิดขึ้น โดยเป็นส่วนประกอบของการวางแผนที่สำคัญเกี่ยวกับเป้าหมายในอนาคตที่องค์กรต้องการให้บรรลุถึงจุดหมาย

1.5 การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic objective) วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์เป็นข้อเฉพาะที่กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่เป็นโอกาสภายใต้สภาพแวดล้อม

2. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy planning) หมายถึงการกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก และเลือกจากทางเลือกซึ่งสามารถบรรลุจุดประสงค์เป็นแผนที่สำคัญและเป็นแผนระยะยาว

3. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy implementation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้เป็นการปฏิบัติและเป็นผลลัพธ์ คือ

3.1 การกำหนดโครงสร้างขององค์กร

3.2 การจัดระบบการปฏิบัติการที่เหมาะสม

3.3 การยอมรับรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม

3.4 การจัดวัฒนธรรมขององค์กรหรือค่านิยม

4. การประเมินผลและการควบคุมกลยุทธ์ (Evaluation and strategic control) การควบคุมเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการพิจารณาว่ากลยุทธ์ได้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินงานหรือไม่

Armstrong (2016) กล่าวว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) เป็นพื้นฐานของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 เป้าหมาย (Goal) เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic goal) เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการใช้ความพยายามขององค์กร เพื่อให้เป็นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการนำไปกำหนดสู่กลยุทธ์

1.2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จากสภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค สภาพแวดล้อมภายในประกอบด้วยจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

1.2.1 โอกาสและอุปสรรคภายนอก คือโอกาสและอุปสรรคจากภายนอก เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านประชากรศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านการเมืองและรัฐบาล แนวโน้มทางการแข่งขัน และเหตุการณ์สามารถสร้างประโยชน์และอันตรายให้กับองค์กรได้ในอนาคต โอกาสและอุปสรรคที่อยู่เบื้องหลังการควบคุมของโรงเรียนไม่สามารถควบคุมได้

1.2.2 จุดแข็งและจุดอ่อนภายในเป็นกิจกรรมที่สามารถควบคุมได้ภายในองค์กร ซึ่งทำให้มีลักษณะดีและไม่ดี ประกอบด้วย การจัดการศึกษา การเงินการบัญชี กระบวนการเรียนการสอน การปฏิบัติตามแผน การวิจัย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบคอมพิวเตอร์มีจุดแข็งหรือจุดอ่อนเกิดขึ้น องค์กรสามารถใช้จุดแข็งกำหนดเป็นกลยุทธ์และในขณะเดียวกันก็ปรับปรุงจุดอ่อนและจุดแข็ง จะต้องเปรียบเทียบกับคู่แข่ง

2. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาว การวิเคราะห์กลยุทธ์ที่สมเหตุสมผล ถือเป็นเกณฑ์ 3 ระดับ คือ

2.1 กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate level strategy) เป็นกระบวนการกำหนดลักษณะทั้งหมดและจุดมุ่งหมายขององค์กร ประกอบด้วย การลงทุน การดำเนินการ การพัฒนาปรับปรุงองค์กร

2.2 กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business level strategy) เป็นกลยุทธ์ที่พยายามหาวิธีการแข่งขันในแต่ละองค์กรที่พยายามจะสร้างสิ่งต่อไปนี้

2.2.1 ข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน คือ การสร้างความแตกต่างให้เหนือคู่แข่ง เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งการปฏิบัติงานและการบริการ

2.2.2 ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน กลยุทธ์ที่มุ่งการดำเนินงานด้วยการลงทุนที่ต่ำกว่าโดยมีเป้าหมายที่ผู้รับบริการ

2.2.3 การปรับตัวที่รวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานเมื่อมีคู่แข่งที่มีลักษณะวิธีการดำเนินงานหรือบริการคล้ายคลึงกัน

2.2.4 การมุ่งที่ลูกค้ากลุ่มเล็ก เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งการดำเนินงานและบริการ ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน

2.3 กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Function level strategy) เป็นการสร้างข้อได้เปรียบ สำหรับการแข่งขันซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับคุณค่า (Value chain) โดยคำนึงถึงคุณค่า (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และการส่งมอบคุณค่า (Value Delivery) ให้กับผู้บริหารซึ่งมีดังนี้

2.3.1 การตลาด (Marketing) เป็นการให้บริการแก่ผู้รับบริการ

2.3.2 การปฏิบัติการ (Operation) หรือการผลิต (Production) มีความ สม่่าเสมอในการปฏิบัติการ

2.3.3 การวิจัยและการพัฒนา (Research and development) เป็นการ ประสมประสานความต้องการของชุมชน

2.3.4 การบัญชี (Accounting) โดยการจัดหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจ

2.3.5 การเงิน (Financial) การใช้กลยุทธ์ทางการเงินเพื่อความอยู่รอดและ ความคล่องตัว

2.3.6 การบริหารงานบุคคล (Human resource management) การจัดหา และการฝึกอบรมกำลังคนให้เหมาะสมกับลักษณะงาน

3. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy implementation) และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ (Strategic control) เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นกลยุทธ์ที่เป็น จริงประกอบด้วย

3.1 การประสมประสาน (Integration) หมายถึง การที่บุคคลในหน่วยงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 โครงสร้างองค์กร (Organization structure) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ต้องการ ช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรซึ่งความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ซึ่งผู้บริหารจะกำหนดโครงสร้างขององค์กร

3.3 การควบคุมกลยุทธ์ (Strategic control) เพื่อติดตามการปฏิบัติงานตามแผน และการปรับปรุงแผนการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ของการกระจายอำนาจ และแนวคิดการกระจายอำนาจ ดังนี้

2.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2556) นิยาม การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา หมายถึง การกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้าน

วิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จากกระทรวงศึกษาธิการไปยัง คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในรูปแบบการแบ่งอำนาจ และการมอบอำนาจการบริหารจัดการและการตัดสินใจในบางส่วนเท่านั้น เป็นการกระจายอำนาจที่ไม่ได้ขาดจากส่วนกลางทั้งหมด

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2552) นิยามว่าการกระจายอำนาจการปกครอง คือ การที่มีองค์กรซึ่งมีอาณาเขต มีความเป็นอิสระในการปกครองและการบริหารตนเอง มีประชาชน มีอำนาจหน้าที่มีรายได้ตามกฎหมาย รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง สามารถร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหา ชุมชน ซึ่งอาจกระทำผ่านตัวแทนของประชาชน

วสันต์ สัตยคุณ (2554) นิยาม การกระจายอำนาจว่า หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจ ที่รวมศูนย์อยู่ ณ ศูนย์รวมอำนาจหรือศูนย์กลางไปยังเขตรอบนอกที่ไม่มีอำนาจสำหรับการบริหาร หรือการปกครอง ซึ่งเป็นการนิยามการกระจายอำนาจอย่างกว้างว่าเป็นการถ่ายโอนความรับผิดชอบ (Transfer of responsibility) การตัดสินใจในการจัดหาและจัดสรรทรัพยากรในทางการปกครอง จากส่วนกลางไปยังส่วนล่างซึ่งรับผิดชอบในระดับพื้นที่ ซึ่งก็คือระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นองค์กร ของรัฐ องค์กรกึ่งอิสระ องค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐบาล โดยมีความแตกต่างกันไปตามความ เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจ เป็นการอธิบายความหมายของการกระจาย อำนาจในมิติของอำนาจรัฐเป็นหลัก เป็นการกระจายอำนาจทางปกครองจากศูนย์กลางอำนาจคือรัฐ หรือรัฐบาล โดยกระจายให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือองค์กรอื่นที่อยู่นอกระบบราชการ ในเรื่องอำนาจการตัดสินใจและอำนาจในการบริหารงานในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2563) ได้อธิบายการกระจายอำนาจทางการปกครองออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีแรกการแบ่งอำนาจการปกครอง (Deconcentrating) หมายถึงการมอบอำนาจหน้าที่ ของรัฐบาลไปให้ราชการส่วนภูมิภาค ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐบาลมอบหมายภายในพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ ตัดสินใจและริเริ่มดำเนินการได้ ภายในกรอบนโยบายที่รัฐบาลกำหนด กรณีที่สองการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) หมายถึง การมอบอำนาจให้ ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการมอบอำนาจทั้งในทางการเมือง และในทางการบริหาร โดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้

2.2 แนวคิดการกระจายอำนาจ

แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ปกครองกันเอง สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างอิสระ การกระจายอำนาจการปกครองเป็นแนวคิดที่มีวิวัฒนาการมายาวนานและต่อเนื่องเรื่อยมา ซึ่งแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองนี้ เป็นผลพวงของการเมืองการปกครองของยุโรป

ในช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา โดยมีนักวิชาการ Cheema และ Rondinelli ได้แบ่งวิวัฒนาการของการกระจายอำนาจเป็น 3 ช่วง คือ (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2555)

ช่วงที่ 1 วิวัฒนาการในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงนี้เป็นช่วงที่แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจมีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การแบ่งอำนาจ (deconcentrating) คือการกระจายอำนาจในระบบราชการ หรือเป็นการที่ราชการส่วนกลางแบ่งหรือมอบอำนาจของส่วนกลางบางส่วนให้แก่หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีอำนาจ ในบางเรื่อง เพื่อประโยชน์ในเรื่องความคล่องตัวในการบริหารงานและการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่

ช่วงที่ 2 วิวัฒนาการในช่วงกลาง ค.ศ. 1980-1990 แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจในช่วงนี้เน้นความสำคัญที่เรื่องการเมือง การพัฒนาระบบประชาธิปไตยและระบบตลาดเสรี ซึ่งส่งผลให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ช่วงที่ 3 คือนับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 1990 จนถึงปัจจุบัน แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจให้ความสำคัญกับความร่วมมือของประชาชนมากขึ้น โดยเป็นความร่วมมือผ่านองค์กรภาคประชาชนและกระบวนการในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพิ่มขึ้น โดยมีเป้าหมายคือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบประชาชนในท้องถิ่น ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกตรวจสอบได้โดยประชาชน Ato-Arthur (2012)

วิวัฒนาการของการกระจายอำนาจที่มีการแบ่งเป็น 3 ช่วงนี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อหลักการกระจายอำนาจที่ในช่วงแรกจะให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่งานด้านการบริหารจนกระทั่งช่วงสุดท้ายการกระจายอำนาจถูกให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน และด้วยเหตุนี้ทำให้หลักการกระจายอำนาจถูกนิยามความหมายที่แตกต่างหลากหลายตามแต่บริบทของสังคมประเทศในเวลาต่อไป

3. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือ

3.1 ความหมายของความร่วมมือ

ความร่วมมือ (Collaboration) ตามความหมายใน New Webster's Dictionary of the English Language หมายถึง การทำงานร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกับความร่วมมือ เป็นกระบวนการในความร่วมมือของประชาชน กลุ่มบุคคล และองค์กรในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน การเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือนั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเผชิญปัญหาาร่วมกัน การแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมุ่งหวังในผลผลิตร่วมกัน เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์ และผลลัพธ์ในการสร้างความร่วมมือ

ขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายการ บริหารจัดการบุคลากร การจัดสรร ทรัพยากร เป็นต้น (ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555)

ศรัณยพงศ์ เทียงธรรม (2554) ได้ให้ความหมายของ ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การที่คนตั้งแต่สองคน หรือ สองหน่วยงาน/องค์กรขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและร่วมกัน ปฏิบัติภารกิจ อาจจะเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน หรือคนละเป้าหมายก็ได้ด้วยการระดมทรัพยากร ร่วมกัน ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติและลงมือปฏิบัติ อีกทั้งมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติและ /หรือร่วมรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติ ภายใต้การปฏิบัติร่วมกันดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของ

และความเป็นอิสระโดยไม่ขึ้นต่อกัน

สรุปได้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลหรือองค์กรตั้งแต่ สองบุคคลหรือองค์กรขึ้นไป โดยมีการสร้างความเข้าใจร่วมกำหนดหลักการ ข้อตกลงวางแผน การทำกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3.2 ความสำคัญของความร่วมมือ

Kisner (1997) กล่าวว่า ความร่วมมือช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพ ของบุคลากรให้มีความตื่นตัว และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงคุณภาพการสื่อสารระหว่างองค์กรจะช่วยให้หุ้นส่วนขององค์กรสามารถแบ่งปันข้อมูล ระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร อีกทั้งความร่วมมือ ยังก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม การบริหาร ทักษะของบุคลากร การพัฒนาองค์ความรู้ การให้ความช่วยเหลือ และการจัดสร้างวัสดุอุปกรณ์และ การบริการ โดยการเชื่อมโยงทรัพยากรระหว่างองค์กร ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่ใช้ งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม

นอกจากนี้ความร่วมมือยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน Tennyson (2005) ดังนี้

1. การขยายวงกว้างของผลกระทบ (Greater Impact) เกิดการขยายวง กว้างขึ้นในการเพิ่มผลประโยชน์ต่อประชาชน ธุรกิจ หรือชุมชน การเข้าถึงประชาชน ด้อยโอกาสได้มากขึ้น
2. แหล่งทรัพยากรที่เพิ่มขึ้น (More Resources) คือ หาทุนจากกลุ่ม สาธารณชนที่มีนโยบายสอดคล้องกัน ร่วมมือกันดำเนินโครงการและเกิดมีอำนาจต่อรอง
3. มีวิธีใหม่และดีกว่า (New and Better Ways) มีนวัตกรรม วิธีการใหม่ ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เกิดมุมมองและความท้าทาย การเข้าถึงโอกาสและความต้องการ

ความร่วมมือ

4. การกระจายความเสี่ยง (Spread Risks) จากการมีวิสัยทัศน์ การระดมทรัพยากร และความแข็งแกร่งร่วมกันของหน่วยงาน

5. การลดหรือการร่วมกันลงทุน (Reduce/Share Costs) มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความร่วมมือทำให้เกิดการเชื่อมโยงและใช้ทรัพยากรร่วมกัน บุคลากรมีความตื่นตัวในการปฏิบัติงาน เกิดการพัฒนาตนเองและองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่กลุ่ม ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ซึ่งหมายถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “ความร่วมมือ” เป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ใน การปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน Bardach Eugene (1998)

Rossi, Robert (1982) ให้ความหมายความร่วมมือในการทำงานขององค์กรว่า เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่าได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

Beise & Stahi (1999) ยังให้ความหมายของความร่วมมือในการทำงาน โดยเน้นความสำคัญว่า ทุกฝ่ายจะให้การช่วยเหลือกันเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน และสามารถทำให้ทีมคงอยู่ได้เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

Maruszak, Batorova (2015) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล (Human Relationship) ในการทำงานร่วมกันของบุคคล

สรุป ความร่วมมือในการทำงาน หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาปฏิบัติการทำงานร่วมกัน อาจร่วมมือกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

โดยอาจไม่ต้องทำวาระการประชุมร่วมกัน การทำงานร่วมกันดังกล่าวนี้ จะประกอบด้วย การวางแผนกำหนดเป้าหมาย ทำแผนปฏิบัติการดำเนินการตามที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคน ต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างพลัง และการช่วยเหลือกัน

3.4 หลักการความร่วมมือ

Kisner (1997) ได้เสนอหลักการสร้างความร่วมมือ ดังนี้

1. การทบทวนพันธกิจของหน่วยงาน (Internal Revision of Mission) การทบทวนพันธกิจของหน่วยงานเป็นการภายในเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์อันจะนำไปสู่การบรรลุพันธกิจที่ตั้งไว้
2. การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วน (Selecting Strategic Partner) การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วนนั้น ไม่ใช่ถือเอาความสะดวกเป็นหลัก แต่ต้องมุ่งเลือกคู่ดำเนินงานที่เสริมแรงกันในการประกอบกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ชนะด้วยกัน (Win-win Situation) แต่ละฝ่ายควรรู้จักแข็ง จุดอ่อน ความต้องการและทรัพยากรที่มีอยู่ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของความร่วมมือขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อถือศรัทธาระหว่างกัน เพราะทั้งสองฝ่ายจะต้องเต็มใจที่จะใช้ข้อมูลยุทธศาสตร์สำคัญร่วมกัน
3. การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน (Goal Setting) ควรเริ่มแผนการความร่วมมือกันโดยการกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้มีความชัดเจนและเห็นชอบร่วมกัน ในการก้าวไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกันภายในกรอบเวลาที่กำหนดกิจกรรมในระยะเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างกันควรเป็นโครงการเล็ก ๆ หรือมีจุดมุ่งหมายไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ซึ่งง่ายต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่าย และจะนำไปสู่ความเชื่อถือศรัทธา อีกทั้งยังเป็นการจัดความรู้สึกแตกต่างของทั้งสองฝ่ายที่มีต่อกันเพื่อสร้างความมุ่งมั่นที่จะทำงานอื่น ๆ ตามแผนความร่วมมือให้สำเร็จต่อไป

4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทของนวัตกรรม และความสามารถทางนวัตกรรม ดังนี้

4.1 ความหมายของนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ

การศึกษาเรื่องนวัตกรรม (Innovation) ได้มีการศึกษาและกล่าวถึงมาเป็นระยะเวลาค่อนข้างนานแล้ว แต่การให้คำนิยามหรือความหมายของนวัตกรรม ตลอดจนความเข้าใจถึงความแตกต่างกัน ตามมุมมองและภูมิหลังของนักวิชาการแต่ละคน ซึ่งก็ยังไม่สามารถกำหนด

คำยามให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป Cowen (2011) สำหรับรากศัพท์ของคำว่า นวัตกรรม (Innovation) นั้นมาจากภาษาลาตินว่า Innovare แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา

รัตนะ บัสนธ์ (2552) กำหนดความหมายของนวัตกรรมไว้ว่านวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554) ได้กล่าวถึงความหมายนวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า คือ การนำแนวคิดใหม่ หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งได้กล่าวว่า ความหมายในเชิงแคบของนวัตกรรม คือ ผลผลิตของความสำเร็จทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับพลวัตของกิจกรรมทางสังคม ในขณะที่ความหมายในเชิงกว้าง หมายถึง แนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใหม่ต่อตัวปัจเจก หรือหน่วยที่รับเอาสิ่งเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ การรวมเอากิจกรรมที่นำไปสู่การแสวงหาความสำเร็จเชิงพาณิชย์ การสร้างตลาดใหม่ผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการและการบริการใหม่ การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายมาเป็นโอกาส และนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม สิ่งเหล่านี้ยืนยันได้จากการสำรวจของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ได้ทำการสำรวจผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่มีนวัตกรรม โดยสรุปพบว่า ผู้บริหารระดับสูงมีความเชื่อมั่นว่า นวัตกรรมจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางการตลาด หรือการสร้างตลาดใหม่ รวมทั้งบริษัทต่าง ๆ ก็จะเห็นความสำคัญต่อการลงทุนและการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2550)

Schumacher (2010) นิยามนวัตกรรม คือ ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งของที่เป็นสิ่งใหม่สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำไปใช้

Uusitalo, and Mikkola (2010) นิยามนวัตกรรม คือ ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกระบวนการใหม่ หรือที่ได้ทำการปรับปรุงแล้วมาใช้ในเชิงพาณิชย์เป็นครั้งแรก

OECD (2010) นิยามนวัตกรรม คือ ความสำเร็จจากการใช้ประโยชน์ของความคิดใหม่

OECD (2010) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นสิ่งที่ต่อยอดของสิ่งประดิษฐ์ให้เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของตลาดในลักษณะของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเป็นกระบวนการใหม่ ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรก และทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

OECD (2010) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นเรื่องของการนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งใหม่หรือกระบวนการใหม่

Gordon (2012) นิยามว่า นวัตกรรมเป็นกระบวนการของการพัฒนาความคิดใหม่

Kärkkäinen (2012) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นการใช้ความคิด หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในองค์กรและนวัตกรรมสามารถเป็นได้ทั้งผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งอาจจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเฉียบพลันหรือค่อยเป็นค่อยไป

OECD (2012) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นผลจากการใช้ความรู้ในเรื่องตลาดใหม่ และหรือความรู้เชิงเทคนิคใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์

Igartua, Garrigos, and Hervas-Oliver (2010) นิยามนวัตกรรม คือ การสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการที่เป็นของใหม่

Light, and Lexchin (2012) นิยามนวัตกรรม ในแง่มุมของนวัตกรรมองค์การ หมายถึง สิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้ในองค์การ และเป็นที่ยอมรับของคนในองค์การ

Norman, and Verganti (2012) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการในการสร้างศักยภาพการแข่งขันในเชิงธุรกิจ และความมั่งคั่ง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งเป็นการพัฒนาขึ้นจากความรู้ใหม่

Wilby (2012) นิยามนวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิต การจัดจำหน่าย และไม่ว่าจะจะเป็นสินค้าหรือบริการ

Avisati, Hennessy, Kozma and Vincent-Lancrin (2013) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นเรื่องของกระบวนการแสวงหา ดำเนินงาน จัดเก็บ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากข้อมูล ในด้านการสร้างความรู้ การวิจัยและพัฒนาการผลิตการพาณิชย์ และการอยู่รอดของธุรกิจ

Hennessy, and London (2013) นิยามนวัตกรรมว่าเป็นความสำเร็จของการผสมเชื่อมโยงในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ และความคิดให้เป็นประโยชน์ในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งกระบวนการและการบริการใหม่ การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายมาเป็นโอกาสและนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology: IT) เน้นถึงการจัดการในกระบวนการดำเนินงานสารสนเทศหรือสารสนเทศในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การแสวงหา การวิเคราะห์การจัดเก็บ การจัดการ และการเผยแพร่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำและความรวดเร็วทันต่อการนำมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ต่างกัน ดังนี้

วิโรจน์ ชัยมูล และสุพรรณษา ยวงทอง (2552) นิยามเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการนำเอาคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์ข้อมูลมาทำการประมวลผล และการสืบค้นหา แล้วเรียกใช้งานข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้ว มีสื่อและอุปกรณ์เข้ามาช่วยในการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ศิรินทิพย์ แต้มทอง (2554) นิยามเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ (ข้อมูล การประมวลผล การเชื่อมโยงเครือข่าย) เพื่อนำเข้า (Input) ทุกรูปแบบใด ๆ แล้วนำมาผ่านกระบวนการบางอย่าง (Process) ที่อาจใช้คอมพิวเตอร์ช่วยเพื่อเรียบเรียง

เปลี่ยนแปลงและจัดเก็บเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) คือ สารสนเทศที่สามารถใช้สนับสนุนการตัดสินใจได้

บุญธิดา สุขวิเศษ (2557) นิยามเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ และระบบงานที่ช่วยให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ โดยจะรวมถึง

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากแล้วจะหมายถึง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมต่าง ๆ รวมทั้งซอฟต์แวร์ ทั้งแบบสำเร็จรูป และแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในงานเฉพาะด้าน ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้จัดเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ และใช้เทคโนโลยีระดับสูง เพื่อใช้ในงานเฉพาะด้าน

2. กระบวนการในการนำอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้งาน เพื่อรวบรวม จัดเก็บประมวลผล และแสดงผลเป็นสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การนำเอาเทคโนโลยีทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์และระบบการสื่อสารมาใช้ในการประมวลผลข้อมูลจนได้สารสนเทศมาใช้งานหรือมาเผยแพร่ไปสู่ผู้อื่นโดยผ่านระบบเครือข่าย

เสกสิฐ เล่ากิจเจริญ (2558) นิยามเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานทั้งปวง เพื่อจัดทำสารสนเทศไว้ใช้งาน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคมเป็นหลัก และรวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการจัดการและจัดเก็บข้อมูล ส่วนการสื่อสารโทรคมนาคมใช้เป็นตัวในการจัดส่งข้อมูลเผยแพร่ และเสียงออกไปเพื่อสื่อสารกัน ตลอดจนถึงแนวความคิด ระบบ วิธี เครื่องมือเครื่องใช้ทางการสื่อสารหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บประมวลผล สืบค้น และเผยแพร่สารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบสารข้อมูล และโทรคมนาคม รวมทั้งการประยุกต์ใช้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์เหล่านั้นในงานสารสนเทศ และงานบริการด้านอื่น ๆ

เอกราช เครือศรี (2558) เสนอว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วยเทคโนโลยีสำคัญสองสาขา คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารคมนาคม โดยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จะช่วยให้เราสามารถจัดเก็บบันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการทำงานของคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและสะดวก

กล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ จัดหา การจัดเก็บประมวลผล และเผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้นำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้กันอย่างกว้างขวาง งานประยุกต์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การสร้างระบบสารสนเทศแบบต่าง ๆ มีการนำเครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมไปใช้ในหน่วยงานหรือธุรกิจต่าง ๆ มุ่งไปที่การคิดค้นอย่างสะดวก รวดเร็ว

รวมถึงการจัดทำรายงาน ตลอดจนการจัดทำผลลัพธ์ของข้อมูลให้สามารถค้นหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ประเภทของนวัตกรรม

การจำแนกประเภทของนวัตกรรม แบ่งได้หลายประเภทตามลักษณะขอบเขต และวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ การจำแนกที่พบบ่อย และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการวิจัย และการจัดการนวัตกรรมค่อนข้างมากก็จะประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ 1) การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม (The target of innovation) แบ่งเป็น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) 2) การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง (The degree of change) จะแบ่งนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical innovation) และนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental innovation) และการจำแนกประเภทของนวัตกรรมในลักษณะที่ 3) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ (The area of impact) จำแนกได้ 2 ประเภท คือ นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological innovation) และนวัตกรรมทางการบริหาร (Administrative innovation) OECD (2010) สามารถสรุปและอธิบายรายละเอียดของการจำแนกประเภทของนวัตกรรมในแต่ละลักษณะ ได้ดังนี้

1. การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม

1.1 นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไว้ว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือ การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี หรือวิธีการใช้ก็ดี รวมไปถึง การปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ถือเป็น ผลผลิต (Outputs) ขององค์การหรือธุรกิจ โดยอาจจะอยู่ในรูปของตัวสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ก็ได้ Wisnioski (2012) และตัวแปรหลักที่สำคัญของการพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มี 2 ตัวแปร คือ 1) โอกาสทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง องค์ความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เกิดขึ้นได้ และ 2) ความต้องการของตลาด หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้ที่มีความต้องการ ในผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น และพร้อมที่จะซื้อหรือใช้ และส่งผลทำให้ผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมได้รับ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจหรือสังคม Batdi (2015) เช่น บริษัทแอปเปิ้ล ที่ได้มีการพัฒนานวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและการสื่อสารที่เรียกว่า iPod จนทำให้สามารถเป็นที่ต้องการและ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคภายใต้รูปแบบและวิธีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งส่งผล ให้บริษัทประสบความสำเร็จและได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างมากมาย เป็นต้น

1.2 นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ให้ความหมายของนวัตกรรมกระบวนการ หมายถึง การประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิต และการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบกระบวนการผลิตใหม่ เป็นต้น เสกสิฐ เล้ากิจเจริญ (2558) จากความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านวัตกรรมกระบวนการ เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ กรรมวิธีการผลิต การจัดจำหน่าย หรือรูปแบบการจัดการองค์การ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ให้ไปถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ มากที่สุด Chauhan (2017) แม้ว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์จะถูกมองเห็นได้ชัดเจนมากกว่าแต่นวัตกรรม กระบวนการก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกันในการที่จะทำให้องค์การหรือธุรกิจมีความได้เปรียบ ในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ Cheung, and Slavin (2012) โดยนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่ จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการปรับปรุงประสิทธิภาพ การผลิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบในระบบ กล่าวคือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลิตผล (Outputs) Cheung, and Slavin (2013) เช่น บริษัทวอลล์มาร์ท ซึ่งดำเนินธุรกิจค้าปลีก ที่สามารถ พัฒนาระบบการกระจายสินค้า และการบริหารต้นทุนการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ สามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาถูกมากกว่าคู่แข่ง และสามารถครองตลาดค้าปลีกในประเทศจีน ที่มีกำลังซื้อมหาศาล เป็นต้น

2. การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง

2.1 นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical innovation) เป็นนวัตกรรมที่มี ระดับความใหม่ ในลักษณะที่มีความแตกต่างไปจากกรรมวิธี และแนวคิดเดิมไปอย่างสิ้นเชิง หรือเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน Clark, Tanner-Smith and Killingsworth (2016) ดังนั้น นวัตกรรมที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบเฉียบพลัน จึงมีนัยสำคัญ มากกว่าการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิม แต่เป็นการออกแบบและใช้แนวคิดใหม่ทั้งหมดในการพัฒนา นวัตกรรม Crook, Harrison, Farrington-Flint, Tomás, and Underwood (2010) นอกจากนี้ หากพิจารณาการให้ความหมายของ D'Angelo, Rutstein, Harris, Bernard, Borokhovski, and Haertel (2014) กล่าวว่า นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical innovation) จะทำให้เกิดการ ออกแบบที่เป็นต้นแบบใหม่ของนวัตกรรม (New dominant design) รวมถึงแนวคิดของการ ออกแบบ และรายละเอียดขององค์ประกอบและโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมด้วย Higgins, Xiao, and Katsipataki (2012) ได้สรุปว่า นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลันจะมีเพียง 10% ของนวัตกรรม ทั้งหมด ตัวอย่างนวัตกรรมที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical innovation) เช่น กล้องถ่ายรูปแบบดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงมาจากกล้องถ่ายรูปที่ใช้ฟิล์ม โทรศัพท์ที่เกิดขึ้นแทนการ ส่งข้อความด้วยจดหมายหรือบันทึกข้อความ เป็นต้น ซึ่งนวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้นำตลาดของธุรกิจ รวมทั้งสามารถสร้างมูลค่าทางการตลาด และความอยู่รอดของธุรกิจได้มากกว่านวัตกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป Kulik, and Fletcher (2016)

2.2 นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental innovation)

นวัตกรรมประเภทนี้เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจำนวนมาก และมีความถี่ในการเกิดบ่อยมากกว่า นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน โดยมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไป มีการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทีละเล็กละน้อย จากเทคโนโลยีหรือสิ่งที่มีอยู่เดิม Kunkel (2015) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) ว่าเป็น นวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากความเชี่ยวชาญขององค์กรหรือธุรกิจ ในเรื่องของเทคโนโลยีภายใต้ โครงสร้างหรือสถาปัตยกรรมเดิม เช่น เครื่องซักผ้าที่มีการเปลี่ยนระบบการหมุน และประสิทธิภาพ ในการซักให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือเครื่องปรับอากาศที่มีการปรับปรุงระบบการฟอกอากาศ และการทำงานให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ทั้งนี้ก็เป็นตัวอย่างของนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ที่เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental innovation) เป็นนวัตกรรมที่มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยจะพัฒนาจากพื้นฐานแนวคิดหรือการออกแบบจากผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงจะมีมากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และข้อมูลความต้องการของลูกค้าที่องค์กรมีอยู่ Li and Ma (2010)

3. การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ

3.1 นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological innovation) เป็นนวัตกรรม ที่มีพื้นฐาน หรือขอบเขตของการพัฒนามาจากเทคโนโลยี โดยในปัจจุบันการพัฒนานวัตกรรม ทางเทคโนโลยีมีบทบาทและความสำคัญต่อหลาย ๆ อุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยี ช่วยทำให้การพัฒนานวัตกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค และสร้าง ความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นนวัตกรรมที่มีแรงผลักดันที่สำคัญ ของความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ ของประชากร McNally, Ruiz-Valenzuela, and Rolfe (2016) นวัตกรรมทางเทคโนโลยีจึงเป็นได้ ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลัน และนวัตกรรมที่มี ลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ถ้าการพัฒนาพัฒนานวัตกรรมนั้นอยู่บนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการ เปลี่ยนแปลง Morphy and Graham (2012) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลง ของนวัตกรรมทาง เทคโนโลยียังจะส่งผลต่อรูปแบบ และระดับของการแข่งขันในเชิงธุรกิจได้อีกด้วย Motteram, Choudry, Kalambouka, Hutcheson, and Barton (2016)

3.2 นวัตกรรมทางการบริหาร (Administrative innovation) นวัตกรรมทางการ บริหารเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการ ตลอดจนกระบวนการจัดการองค์การ ใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิตการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์การ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การบริหารองค์การในลักษณะโครงสร้างแบบเมตริกซ์ การใช้แนวคิด Balanced Scorecard ในการวางแผนและประเมินผลงานขององค์การ เอกราช เครือศรี (2558) การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาองค์การ การพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เป็น

Open Business Models เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนานวัตกรรมแบบเปิด (Open innovation) ก็จัดได้ว่าเป็นลักษณะของนวัตกรรมทางการบริหาร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรหรือธุรกิจให้มีประสิทธิภาพหรือประโยชน์ ในเชิงเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น Sheard, Chambers, and Elliott (2015)

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรมทางการบริหาร เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรง กับนโยบายโครงสร้างองค์กร ระบบ รูปแบบ และกระบวนการจัดการในองค์กร ซึ่งต่างจาก นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ Steenbergen-Hu, and Cooper (2013) ถึงแม้ว่า การจำแนก ประเภทของนวัตกรรมจะมีได้ในหลายมิติ กระบวนการที่ทำให้เกิดนวัตกรรมก็ยังสามารถพิจารณา ได้หลายมุมมองด้วย โดยหากจำแนกตามปัจจัยหลักของการเกิดนวัตกรรมซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยี และความต้องการของผู้บริโภค Strong, Torgerson, Torgerson, and Hulme (2011) ทำให้สามารถจำแนกลักษณะของกระบวนการที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1) การผลักดันด้วยเทคโนโลยี (Technology push) กล่าวคือ การเกิดนวัตกรรม เกิดขึ้นจากความ เข้มแข็งของการลงทุน และพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) การดึงด้วยความต้องการ ของผู้บริโภค (Demand pull) การเกิดนวัตกรรมในลักษณะนี้ เป็นการพิจารณาจากปัญหา และความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลักและนำกลับมาสู่การสร้าง และพัฒนานวัตกรรมเพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และ 3) การผสมผสานทั้งด้านเทคโนโลยีและความต้องการ ของผู้บริโภค (Coupling) เป็นการสร้างนวัตกรรม โดยคำนึงถึงทั้งความต้องการของผู้บริโภค และ เทคโนโลยีที่มีอยู่ เพื่อพัฒนานวัตกรรม ให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคภายใต้การพัฒนา และยกระดับ เทคโนโลยีที่มีอยู่ไปพร้อม ๆ กัน Tamim, Bernard, Borokhovski, Abrami, and Schmid (2011)

4.3 ความสามารถทางนวัตกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประเภทของนวัตกรรมดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้พบว่า ในปัจจุบันการกล่าวถึงประเภทของนวัตกรรมอาจมีความแตกต่างกันหลายรูปแบบ ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์และการศึกษา เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม กระบวนการ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป นวัตกรรม ทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการบริหาร เป็นต้น Tingir, Cavlazoglu, Caliskan, Koklu, and Intepe-Tingir (2017) อย่างไรก็ตามการศึกษาถึงความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึง และนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาความสามารถทางธุรกิจ ของผู้ประกอบการ โดยพบว่ามีการศึกษาใน 2 มิติ คือ ความสามารถทางนวัตกรรมระดับองค์กร (Organization's innovativeness) และความสามารถทางนวัตกรรมระดับบุคคล (Individual's innovativeness) Wouters, Van Nimwegen, Van Oostendorp, and Van Der Spek (2013) ดังนั้น การให้คำนิยามถึงความสามารถทางนวัตกรรม มีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไปด้วย อาทิ Schumpeter (1934) ได้เน้นกล่าวถึงความสามารถทางนวัตกรรมในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์

หรือบริการใหม่และกระบวนการผลิตใหม่ รวมถึงการใช้วิธีการทางการตลาดใหม่ให้สอดคล้องกับนวัตกรรม ในขณะที่ Zheng, Warschauer, Lin, and Chang (2016) มุ่งเน้นในเรื่องของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ รวมถึงในเรื่องของการตัดสินใจ และการกำหนดกลยุทธ์ทางนวัตกรรมงานของ OECD (2010) ได้เน้นที่การศึกษาถึงความสามารถทางนวัตกรรมในลักษณะของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการด้วยเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงนิยามของความสามารถทางนวัตกรรมในมุมมองของ Wilby, P (2012) พบว่า มีเรื่องของมิติทางด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาจากรวมกันที่ผ่านมาจะพบว่า การให้คำนิยามและการศึกษาในเรื่องความสามารถทางนวัตกรรม ก็มีมุมมองทั้งในลักษณะของผลิตภัณฑ์กระบวนการ การตลาด พฤติกรรม และกลยุทธ์ขององค์กร อย่างไรก็ตามความสามารถทางนวัตกรรมทั้ง 2 ด้านคือ ความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการจะเป็นประโยชน์ต่อการเป็นผู้ประกอบการ ดังนี้

1. ความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovativeness)

ความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของธุรกิจในการสร้าง และใช้ความคิดใหม่ในพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ เพื่อทำให้เกิดผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ธุรกิจ Usitalo, and Mikkola, T (2010) ซึ่งต้องเกิดขึ้นจากความสม่ำเสมอในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่เข้าสู่ตลาด ช่วงเวลาที่เหมาะสมของการเข้าสู่ตลาด และความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับคู่แข่ง Usitalo, and Mikkola (2010) นอกจากนี้ Norman, and Verganti (2012) ยังได้ให้ความคิดในลักษณะที่ว่า ความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยังควรพิจารณาในลักษณะของความใหม่ (Newness) ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) และความเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Originality) สามารถพิจารณาได้ทั้งจากในมุมมองของผู้บริโภคและของผู้ประกอบการ เช่น ทางด้านมุมมองของผู้บริโภค อาจพิจารณาจากคุณลักษณะของนวัตกรรม ความเสี่ยงในการใช้งาน ผลที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ส่วนในมุมมองของผู้ประกอบการ ก็อาจพิจารณาจากระดับของเทคโนโลยี และกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้กับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ Gordon (2012)

2. ความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการ (Process innovativeness)

การกล่าวถึงความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการ อาจจะไม่พบเห็นบ่อยเนื่องจากโดยการศึกษาส่วนใหญ่ ความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการ ถูกจัดเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางนวัตกรรมเทคโนโลยี (Technological innovativeness) เพราะนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องจักรและวิธีการผลิต ถือเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการผลิตตัวนวัตกรรม Light, and Lexchin (2012) ดังนั้น ความสามารถทางนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นส่วนที่แฝงอยู่ในความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกระบวนการ โดยที่จะมีน้ำหนักเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมกระบวนการเป็นส่วนใหญ่ เพราะกระบวนการ (Process) เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการผลิต และระบบการบริหาร ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นนวัตกรรม

ด้วยเทคโนโลยีใหม่ หรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยีนั่นเอง Morphy and Graham (2012) ด้วยเหตุนี้ความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการจึงเป็นประเด็นที่พิจารณาถึงความสามารถในการปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ และการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ของธุรกิจนั่นเอง Kunkel (2015)

5. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศ ติดตาม ความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศ ติดตาม ดังนี้

5.1 ความหมายของการนิเทศ ติดตาม

การนิเทศ ติดตาม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่ง ในการให้คำแนะนำและการชี้แนะช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงบุคลากรดังกล่าว มีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ ยึดหลักเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของบุคลากรในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการหรือวิธีการหรือกิจกรรมที่บุคลากรภายในโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

รัตนา นครเทพ (2552) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ รายการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของเขาเอง ตลอดจนสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูในโรงเรียนที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

รัตนา ดวงแก้ว และคณะ (2554) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอน เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ นิยามความหมายที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น 2) การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียนในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อประสิทธิภาพของนักเรียน 3) การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิด การปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น โดยอาศัยบุคลากรของโรงเรียน

วรวรรณ ทองเหมือน (2554) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง เป็นความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการสอนหรือจัดประสบการณ์ของครู เพื่อให้การจัดประสบการณ์ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถ ทิมนาค (2555) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง การแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ครู และบุคลากรการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและปรับปรุงการเรียนการสอน

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง กระบวนการจัดบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

บัณฑิต มนตรานนท์ (2556) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาให้เป็นตามวัยและศักยภาพ หรือการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูในสถานศึกษานั้น ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ฐานะผู้นิเทศ และผู้จัดให้มีการนิเทศกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งเป็นบุคลากรภายในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

Li and Ma (2010) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง ความพยายามของผู้ทำหน้าที่ ที่จะช่วยในการให้คำแนะนำครูหรือบุคลากรอื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความองงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกแบบและปรับปรุงวัสดุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยในการเลือกจัดสรรวัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีการสอน และช่วยในการประเมินผลการเรียนการสอน

Cheung, and Slavin (2013) ได้ให้ความหมายการนิเทศ ติดตาม หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อนักเรียนและสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อรักษามาตรฐานหรือเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนภายใต้ระบบแบบแผนอำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอนให้พัฒนาดีขึ้น และมุ่งให้เกิดประสิทธิผลในการสอนเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การนิเทศ ติดตาม หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนของครู เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูในโรงเรียนที่จะแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศ ติดตาม

การนิเทศ ติดตาม มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ และการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุก ฝ่ายในสถานศึกษา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา มีนักการ ศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศ ติดตาม ดังนี้

พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ได้ชี้ให้เห็นเหตุผลและความจำเป็นในการจัดให้มีการ นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ปัญหาหลักมี 2 ประการ คือ การนิเทศไม่ทั่วถึง รายการนิเทศไม่มีคุณภาพ ประการแรกอาศัยนิเทศจากภายนอกเมื่อขยายโรงเรียนเพิ่ม ครูเพิ่ม การนิเทศภายนอกทำไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ครูดีไม่ใช่ผู้สอนดี มีความรู้มีความประพฤติดี เท่านั้น หากแต่ยังต้องบริหารเวลาเพื่อสังคม ชุมชน พัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ไม่หวังพึ่ง ไม่รอคอย พัฒนา ต้องพัฒนาการนิเทศกันเอง
3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานการนิเทศภายนอกและภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบรวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าและ วิจัยร่วม
4. ปรับปรุงงานวิชาการ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีสภาพที่จำกัดไม่เหมือนกัน การที่คน ภายในรู้เรื่องดีที่สุดกว่าคนภายนอก จะทำให้การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปได้ อย่างรวดเร็วขึ้น
5. การยอมรับบุคคลที่จะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าคน จะต้องให้ผู้อื่นยอมรับแม้ในการ แต่งตั้งหัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้าหมวด ควรคำนึงค่าคุณลักษณะด้านวิชาการ นำด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมความประพฤติเป็นแบบอย่าง เป็นครูของครู การยอมรับนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการ ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
6. ปัญหาตัวเร่งที่สำคัญ เช่น ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอนที่ เปลี่ยนไป ชื่ออุปกรณ์การสอน การประเมินและผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การนิเทศ ติดตาม มีความสำคัญหรือประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงงานวิชาการ เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และมีการแก้ปัญหาได้ตรงจุด

6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ดังนี้

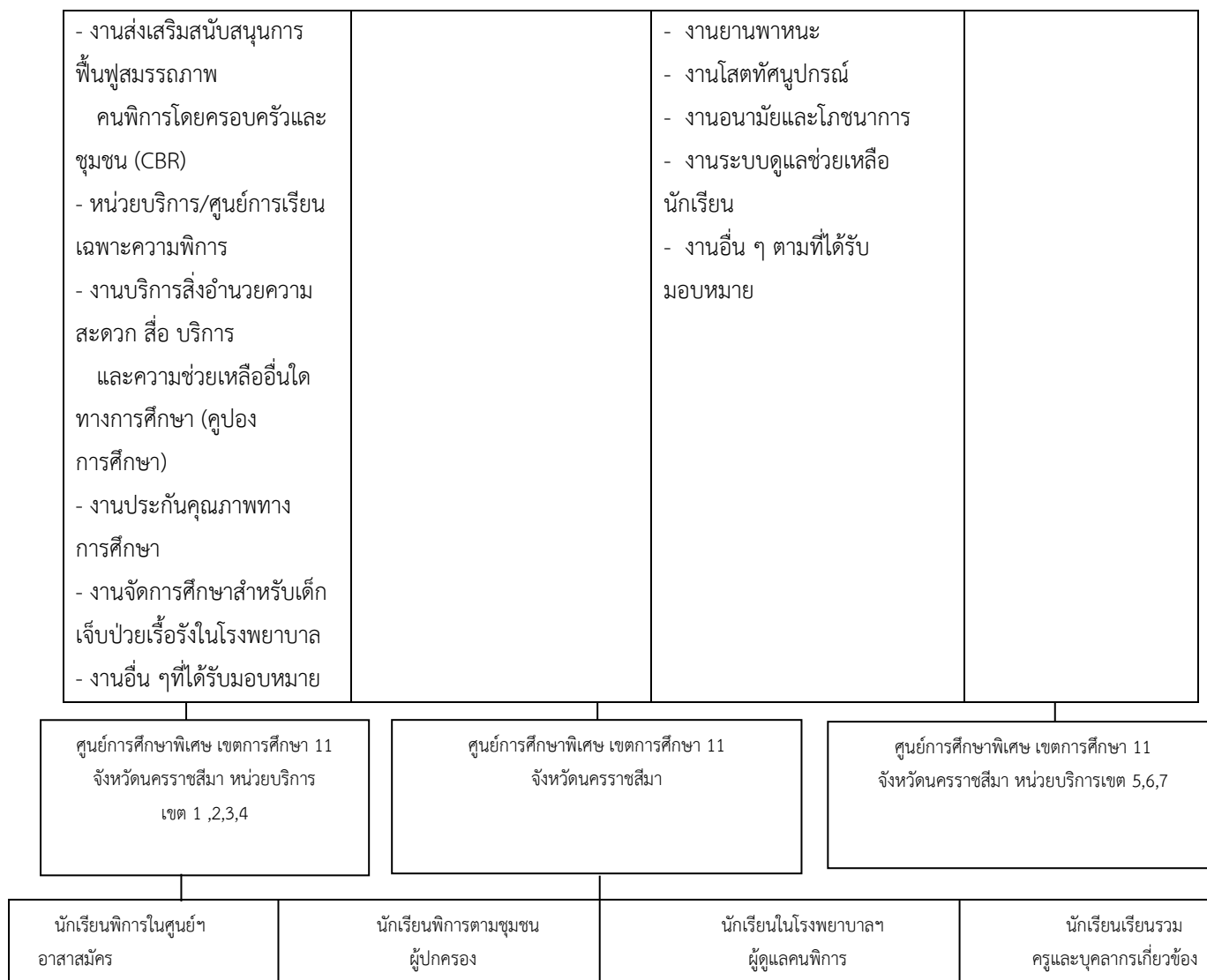
6.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สนับสนุนการเรียนการสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และการให้บริการช่วยด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง การจัดครูเดินสอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จัดรูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 9 ประเภท โดยให้บริการแบบไป-กลับ และอยู่ประจำแบบหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมก่อนส่งต่อโรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนทั่วไปที่ใกล้บ้านหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ ผู้พิการและผู้ปกครองได้รับบริการช่วยเหลือ ด้านการศึกษา แบบหมุนเวียนวันต่อวัน จำนวน 120 คน ให้ความช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษา แก่โรงเรียนเรียนรวมในเขตบริการ ให้ความรู้จัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร แก่ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 7 เขต มีหน่วยบริการครบ 32 อำเภอ (32 หน่วยบริการ) และส่งบุคลากรออกไปปฏิบัติหน้าที่ ณ หน่วยบริการ ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทศูนย์การศึกษาพิเศษ

ปัจจุบัน นายรังสีสุคติ สุวรรณโรจน เป็นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ข้าราชการครู จำนวน 38 คน พนักงานราชการ จำนวน 29 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 4 คน พี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 72 คน และจำนวนนักเรียน ทั้งสิ้น 811 คน

6.2 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

6.3 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์ (Vision)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เป็นองค์กรจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษา โดยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเป็นเลิศในระดับประเทศและประชาคมอาเซียน

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (EI) การเปลี่ยนผ่าน และให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน
2. พัฒนาครูและบุคลากร ผู้ดูแลคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องให้มีองค์ความรู้ เจตคติ และทักษะในการพัฒนาคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือทางการศึกษาจากภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคนพิการ

เป้าประสงค์ (Goals)

คนพิการและครอบครัวได้รับการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาของศูนย์ฯ

คนพิการพัฒนาได้ด้วยการศึกษา

อัตลักษณ์ของผู้เรียน

สุขภาพดี ยิ้มง่าย ทักทายเป็น

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

ภูมิทัศน์สวยงาม บริการประทับใจ ประสานงานภาคีเครือข่าย ก้าวไกล
สู่อาเซียน

กลยุทธ์การพัฒนาคูณาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณาผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หน่วยบริการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา หน่วยบริการ ผู้วิจัยนำเสนอ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยบริการ กรอบแนวคิดในการ จัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา บทบาทหน้าที่ ของหน่วยบริการ และหลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดตั้งหน่วยบริการ ดังนี้

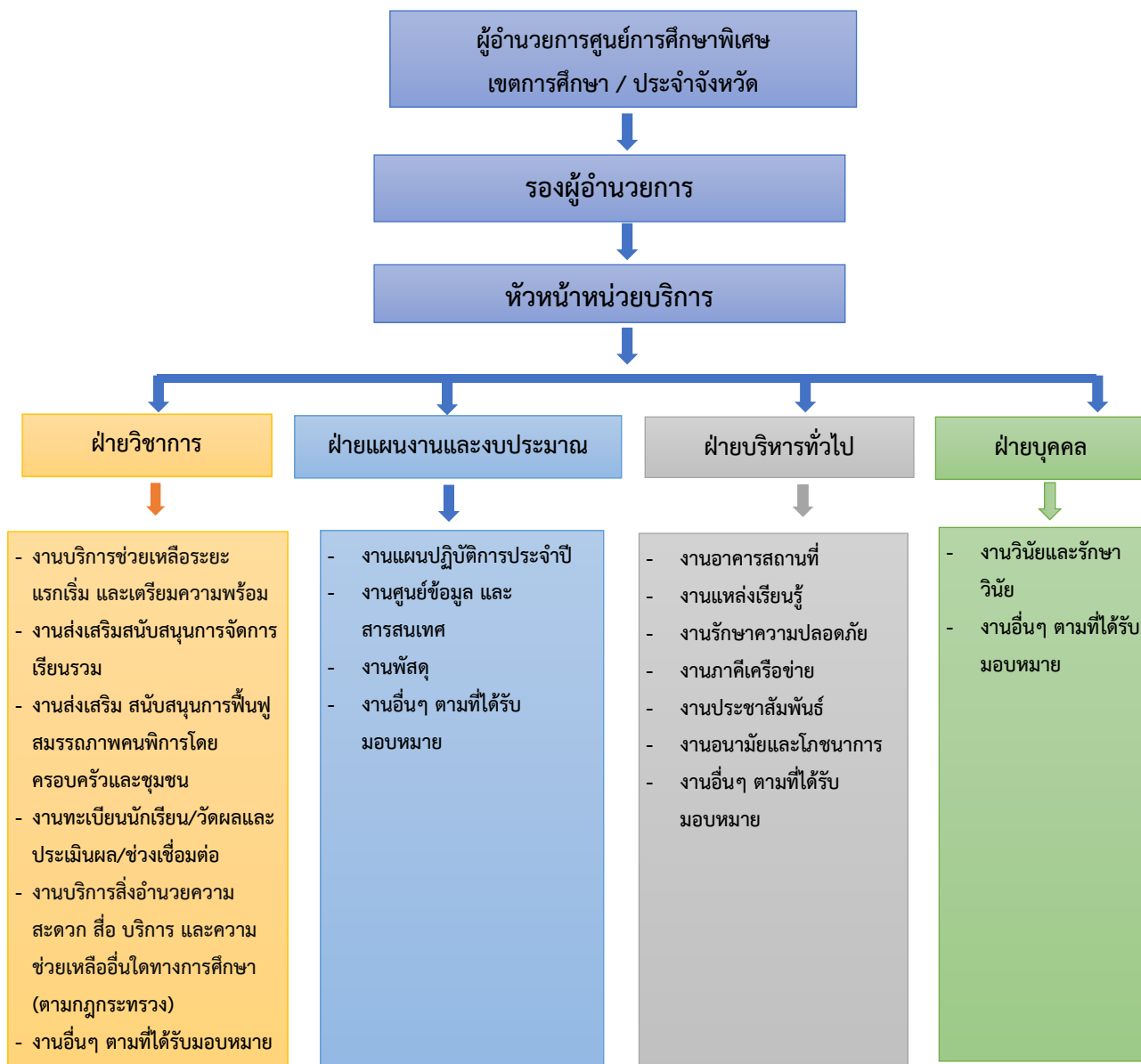
7.1 ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยบริการ

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่พื้นที่ขนาดใหญ่ และมีอำเภอเป็นจำนวนมาก การให้บริการเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษอย่างทั่วถึงทุกอำเภอ จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศ จัดตั้งหน่วยบริการ ครบทั้ง 32 อำเภอ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการศึกษา ในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อม ของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะ ความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดระบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับคนพิการ (Transition) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการเรียนรวม จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนา และฝึกอบรม ผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการโดยชุมชน (Community-based Rehabilitation : CBR) ด้วยกระบวนการทางการศึกษา เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ (สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ, 2559) จากสภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ยังมีคนพิการในวัยเรียนเป็น จำนวนมากที่มีความยากลำบากในการเดินทางมารับบริการ การจัดตั้งหน่วยบริการเพื่อให้เด็กพิการ ในชุมชนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม สามารถเข้าถึงการรับบริการ ทางการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษได้สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่ต้อง เดินทางมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ

7.2 กรอบแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียม ความพร้อมแก่คนพิการทางการศึกษา ทั้ง 9 ประเภท ที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ใกล้บ้าน เพื่อลดข้อจำกัด ในการเดินทางมารับบริการของเด็กพิการ ตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีโครงสร้างในการบริหารงานของหน่วยบริการ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารงานของหน่วยบริการ

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของหน่วยบริการ

การปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย

1.1 งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม มีรายการปฏิบัติดังนี้

1.1.1 รับสมัครหรือรวบรวมข้อมูล

1.1.2 คัดกรอง ประเมินความสามารถพื้นฐาน

1.1.3 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือ

เฉพาะครอบครัว

1.1.4 ให้บริการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือ

เฉพาะครอบครัวและประเมินผลการให้บริการ

1.1.5 ประมวลผล สรุป และจัดทำรายงานผลการให้บริการเพื่อนำไปปรับปรุง

พัฒนา/ส่งต่อ

1.2 งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 วางแผนการทำงานร่วมกับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรวม

1.2.2 กำหนดปฏิทิน การปฏิบัติงาน ร่วมกับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรวม

1.2.3 ประสานงาน/พัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาที่จัด

การเรียนรวม

1.2.4 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนิเทศ ติดตาม สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวม

1.2.5 สรุป และรายงานผลการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรวม

1.3 งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน

มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

1.3.1 รวบรวมข้อมูลวางแผน และประสานงานร่วมกับเครือข่ายที่ดูแลคนพิการ เพื่อการพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่บริการ

1.3.2 สร้างเจตคติเกี่ยวกับการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้กับครอบครัว และชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา

1.3.3 ร่วมประเมินความสามารถพื้นฐาน และร่วมจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว/แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.3.4 ประสานงานให้มีการบริการทางการแพทย์ การช่วยเหลือบริการบำบัดฟื้นฟู ด้านต่าง ๆ ให้แก่คนพิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3.5 สรุปรายงานการส่งเสริม สนับสนุน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา

1.4 งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

1.4.1 ทะเบียนนักเรียน

1.4.1.1 จัดทำทะเบียนนักเรียนหรือหลักฐานงานทะเบียนนักเรียน

- 1.4.1.2 มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนนักเรียน
- 1.4.1.3 มีข้อมูลครบถ้วนถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน
- 1.4.1.4 มีการจัดเก็บรักษาที่ดี ปลอดภัยและค้นหาได้สะดวก
- 1.4.1.5 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน
- 1.4.2 การวัดผลและประเมินผล
 - 1.4.2.1 มีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
 - 1.4.2.2 ประมวลผลและจัดทำสารสนเทศผลการเรียน
 - 1.4.2.3 นำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน
- 1.4.3 การส่งต่อ
 - 1.4.3.1 มีโครงการ/กิจกรรม หรือมีร่องรอยในการดำเนินการส่งต่อ
 - 1.4.3.2 จัดบริการส่งต่อภายใน หรือภายนอก
 - 1.4.3.3 ติดตามการส่งต่อ
 - 1.4.3.4 สรุปและรายงานผลการส่งต่อ
- 1.5 งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (ตามกฎหมายกระทรวง) มีรายการปฏิบัติ ดังนี้
 - 1.5.1 ประสานการจัดการจัดหา/ผลิต สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
 - 1.5.2 ชี้แจง/แนะนำการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
 - 1.5.3 ประสานการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ประกอบด้วย

- 2.1 นำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้
 - 2.1.1 กำหนดผู้รับผิดชอบในการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปสู่การปฏิบัติ
 - 2.1.2 มีปฏิทินการดำเนินงาน
 - 2.1.3 ดำเนินงานตามงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
 - 2.1.4 กำกับ ติดตามและประเมินผลงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
 - 2.1.5 สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานตามงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2 งานศูนย์ข้อมูล และสารสนเทศ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้
 - 2.2.1 กำหนดผู้รับผิดชอบ
 - 2.2.2 มีข้อมูลสารสนเทศของหน่วยบริการเป็นปัจจุบันและพร้อมใช้
 - 2.2.3 ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

2.3 งานพัสดุ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 2.3.1 กำหนดผู้รับผิดชอบงานพัสดุของหน่วยบริการ
- 2.3.2 จัดทำทะเบียนคุมพัสดุและครุภัณฑ์ของหน่วยบริการถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- 2.3.3 จัดเก็บและบำรุงรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์
- 2.3.4 นำเทคโนโลยีมาใช้ในงานพัสดุ
- 2.3.5 ตรวจสอบ กำกับติดตามดูแลการจัดทำทะเบียนพัสดุและครุภัณฑ์
- 2.3.6 รายงานการตรวจสอบพัสดุและครุภัณฑ์ประจำปีต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ

อย่างสม่ำเสมอ

3. งานบริหารงานทั่วไป

3.1 งานอาคารสถานที่ มีรายการปฏิบัติดังนี้

- 3.1.1 มีผู้รับผิดชอบดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่การให้บริการ
- 3.1.2 มีอาคารสถานที่อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัยเหมาะสมพร้อมให้บริการ
- 3.1.3 สรุป รายงานผลการให้บริการอาคารสถานที่

3.2 งานแหล่งเรียนรู้ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.2.1 มีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกของหน่วยบริการที่เป็นปัจจุบัน
- 3.2.2 ผู้เรียน ครอบครัว สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
- 3.2.3 รายงานผลการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้
- 3.2.4 ปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้

3.3 งานรักษาความปลอดภัย มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.3.1 กำหนดผู้รับผิดชอบงานรักษาความปลอดภัยเป็นลายลักษณ์อักษร
- 3.3.2 มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการป้องกันและรักษาความปลอดภัย
- 3.3.3 มีมาตรการควบคุมและติดตามการรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่

3.4 งานภาคีเครือข่าย มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.4.1 มีข้อมูลชุมชน และภาคีเครือข่าย
- 3.4.2 ประสานส่งเสริมชุมชน และภาคีเครือข่าย
- 3.4.3 ร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน และภาคีเครือข่าย
- 3.4.4 สรุปและรายงานการร่วมกิจกรรมกับชุมชน และภาคีเครือข่าย

3.5 งานประชาสัมพันธ์ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.5.1 มีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์
- 3.5.2 ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 3.5.3 สรุป รายงานผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

3.6 งานอนามัยและโภชนาการ มีรายการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.6.1 งานอนามัย

3.6.1.1 ตรวจสอบคุณภาพนักเรียน

3.6.1.2 มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง

3.6.1.3 สรุปและรายงานผลการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

3.6.1.4 ปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง

3.6.2 งานโภชนาการ

3.6.2.1 กำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ

3.6.2.2 จัดทำรายการและอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

อย่างเพียงพอ

3.6.2.3 จัดบริการอาหารเสริมนม

4. ฝ่ายบุคคล งานวินัยและรักษาวินัย มีรายการปฏิบัติดังนี้

4.1 มีผู้รับผิดชอบการปฏิบัติราชการ

4.2 ควบคุม ติดตามการลงเวลาปฏิบัติราชการ การลา การขออนุญาตออกนอกสถานที่ที่เป็นปัจจุบัน

4.3 จัดทำสถิติ การลา การขออนุญาตออกนอกสถานที่

4.4 สรุป รายงานผลการปฏิบัติราชการการลา การขออนุญาตออกนอกสถานที่

7.3 บทบาทหน้าที่ของหน่วยบริการ

หน่วยบริการ มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของเด็กพิการ ที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งที่บ้านและชุมชน เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดำเนินการโดยจัดและส่งเสริม สนับสนุน การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) ให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กพิการแต่ละประเภท ด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน/ข้อมูลทั่วไป การคัดกรองเด็กพิการทางการศึกษาตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ การประเมินความก้าวหน้าการสรุปพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดย ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก

สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่เด็กพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในพื้นที่บริการจัดให้มีการส่งเสริมการผลิตสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

3. บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional services) ดำเนินการโดยประสานสถานศึกษามีการจัดการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการโดยการสำรวจ จัดทำและจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้เด็กพิการได้รับบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทางกฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมเด็กพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กพิการด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีกสถานศึกษาหนึ่ง จากบ้านไปสู่สถานศึกษา/โรงพยาบาล/สถานประกอบการอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการโดยจะต้องให้เด็กพิการ/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับคณะสหวิชาชีพ เพื่อให้การส่งต่อของเด็กพิการ มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

4. ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา ดำเนินการโดย ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการโดยคำนึงถึงความร่วมมือของครอบครัว และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการ การจัดกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ต้องดำเนินการโดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลเด็กพิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) เช่น ทักษะกล่อมเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล่อมเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา เตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการ

5. เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่บริการ ดำเนินการโดยจัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศ สถิติ ทะเบียนเด็กพิการ การได้รับบริการทางการศึกษา และอาชีพในพื้นที่บริการ ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของเด็กพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

6. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดยสนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมทำแผนการจัดการศึกษา

เฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุน ให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษาได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุนให้สถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. ภาระหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

7.4 หลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดตั้งหน่วยบริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจัดตั้งและยุบเลิกหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้

ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ต้องคำนึงถึงการให้บริการแก่เด็กพิการ ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทั่วถึงและครอบคลุมในพื้นที่ที่รับผิดชอบ แต่การตัดสินใจจัดตั้ง หน่วยบริการ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จำเป็นต้องประเมินศักยภาพความพร้อมของศูนย์ ในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยบริการเข้มแข็ง สามารถ ให้บริการแก่เด็กพิการ ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีคุณภาพ ฉะนั้นการพิจารณา จัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ต้องคำนึงถึงเกณฑ์ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีเด็กพิการที่จะให้บริการทั้งไป-กลับ และที่บ้านไม่น้อยกว่า 15 คน
2. มีบุคลากรเพียงพอที่จะให้บริการประจำหน่วยบริการ
3. มีสถานที่ที่เหมาะสมพร้อมที่จะให้บริการแก่เด็กพิการที่จะขอรับบริการ
4. มีหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ที่จะให้การสนับสนุนให้การดำเนินการของ หน่วยบริการพัฒนาและเข้มแข็งยิ่งขึ้น เช่น อำเภอ/เทศบาล/อบต./รพสต./สถานศึกษา
5. มีศักยภาพที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานที่หน่วยบริการ สามารถ ให้บริการได้อย่างมีคุณภาพตามหลักบริการด้านการศึกษาพิเศษ
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษมีศักยภาพที่จะสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่หน่วยบริการ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยมี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่ประสบผลสำเร็จภายใต้เครือข่ายความร่วมมือ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย ในกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 คน และการสำรวจสภาพปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบกระบวนการ สร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพ การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสถานการณ์จริง จำนวน 2 โรงเรียนและระยะ ที่ 4 การประเมินการใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจั ดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กร เครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรม สำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการ สถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงาน ของเครือข่ายและการสะท้อนผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจั ดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่สมัครใจ รวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มผู้นำชุมชน สถาบันทางศาสนา สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มศิษย์เก่าภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยได้ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท เพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปแล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ของการดำเนินงานแต่ละด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน มีโครงการเกิดขึ้นหลายโครงการในโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง

การดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นในหนึ่งปีการศึกษาผลการประเมินโครงการ พบว่า ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป และส่งผลกระทบต่อ นักเรียนตามข้อบ่งชี้ที่คาดหวังสูงกว่าปีที่ผ่านมา

วรรณดี นาคสุขปาน (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และ 2) พัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียน มัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนวิธีการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า 1) ด้านนโยบาย โรงเรียนใช้ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนด นโยบาย 2) ด้านหลักสูตร กำหนดเรื่องค่านิยมและมรดกร่วมทางวัฒนธรรมอาเซียน 3) ด้านครูผู้สอน พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ความเข้าใจในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 4) ด้านสื่ออุปกรณ์ ทางการศึกษา จัดหาสื่อและพัฒนาสื่อเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 5) ด้านรูปแบบการจัดการเรียน การสอนมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ 6) ด้านผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา 7) ด้านงบประมาณมีการจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน 8) ด้านบรรยากาศของ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้อาเซียนศึกษา และ 9) ด้านผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ในส่วนปัญหาพบว่า การประสานงานด้วยนโยบายยังมีน้อย หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไม่ กระจายตัว ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและขาดทักษะการใช้สื่อเพื่อการศึกษา ไร้พรหมแดน นอกจากนั้นการร่วมมือกับโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียนยังมีน้อยงบประมาณไม่ เพียงพอ และขาดการกำหนดเป้าหมายแลกเปลี่ยนนักเรียนกับโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ชนิดา แก้วดี (2558) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของการจัดการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานและเปรียบเทียบการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตาม ค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ 2) เปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ของผู้ปกครองผู้เรียน

โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ธนัท วีรธนนท์ บุญมี เณรยอด และสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อควมมีประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ และพัฒนาระบบองค์การเพื่อควมมีประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อควมมีประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติ ความร่วมมือของชุมชน การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร สำหรับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และความเจริญงอกงามของนักเรียนหรือพัฒนาการของนักเรียน ตามลำดับ

จิระพรรณ โพนพุธ ภารดี อนันต์นาวิ และชารี มณีศร (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนการสอนกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยด้านการบริหารกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) ความร่วมมือ (X_4) ของศูนย์การศึกษาพิเศษส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ความร่วมมือ (X_4) การทำงานเป็นทีม (X_3) ตามลำดับ 5. ปัจจัยด้านความร่วมมือ (X_4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Y) มีค่าอำนาจพยากรณ์ คิดเป็นร้อยละ 84.6

อัญชลา เกลี้ยงแก้ว บุญมี เณรยอด และสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหาร การจัดการเรียนร่วม

ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และพัฒนารูปแบบการบริหาร การจัดการเรียนร่วม
 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า
 1) สภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ
 อยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งในประเด็นย่อยและภาพรวมของด้าน ส่วนค่าเฉลี่ย ระดับความต้องการอยู่ใน
 ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งในประเด็นย่อยและภาพรวมของด้าน และเมื่อเปรียบเทียบความ
 แตกต่าง ปรากฏว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้านทั้งในประเด็น
 ย่อยและภาพรวมของด้าน 2) รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัด
 กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการจัดการความพร้อมของนักเรียนและ
 บุคลากร 2) ด้านบริหารการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านการ
 ประสานความร่วมมือกับชุมชน สัดส่วนในการพิจารณาค่าดัชนีความต้องการ (PNI) 3 อันดับแรก
 ของแต่ละด้าน ปรากฏว่า ด้านการจัดการความพร้อมของนักเรียนและบุคลากร ได้แก่ โรงเรียน
 มุ่งมั่น เป็นผู้นำในด้านการจัดการศึกษาสำหรับ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียน
 กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทของบุคลากร และรูปแบบการจัดการเรียนร่วม
 และโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดการเรียนร่วมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ด้านบริหารการ
 จัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ โรงเรียนเอื้ออำนวยต่อบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน โรงเรียน
 จัดการดูแล อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และโรงเรียนมีการประสาน
 และพัฒนาเครือข่าย การศึกษาในการจัดการเรียนร่วม ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่
 โรงเรียนมีการจัดกระบวนการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนเรียนร่วมได้เรียนรู้
 และมีโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนปกติ โรงเรียนจัดระบบการรับสมัครการจัด
 เข้าชั้นเรียนของนักเรียนเรียนร่วมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โรงเรียนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีวิธีการ
 ในการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปแบบเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ ด้านการประสานความ
 ร่วมมือกับชุมชน ได้แก่ โรงเรียนมีการแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเน้นคุณภาพการทำงาน
 และโรงเรียนใช้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กเรียนร่วมในการส่งเสริมเรียนรู้และพัฒนา

วิรัตน์ สุทัศน์ และสาธิต ทรัพย์รวงทอง (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา
 สมรรถนะของครูการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษา
 พิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ
 การพัฒนาและนำเสนอแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเฉพาะ
 ความพิการกลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 การดำเนินการวิจัย มี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียน
 เฉพาะความพิการกลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูจำนวน 121 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
 แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยง 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย
 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูการศึกษาพิเศษ

โดยจัดประชุมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะครูในโรงเรียนเฉพาะ ความพิการกลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามสมรรถนะเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะหลักมีความต้องการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านบริการที่ดีด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ สมรรถนะประจำสายงาน มีความต้องการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ ของครูการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการ จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นรายบุคคล 2) การสอดแทรกความเป็นประชาธิปไตย ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ให้แก่ผู้เรียน และ 3) การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงทันต่อสถานการณ์

เอกราช สุเต็ม หยกแก้ว กมลวรรณ และมานี แสงหิรัญ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการ ประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภออยู่ในระดับมาก และพบปัญหาดังนี้ บุคลากรขาดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน ไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ด้านบัญชี ขาด ความเข้าใจในการเขียนโครงการ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ขาดความเข้าใจในระบบงาน ขาดบุคลากรทางกายภาพบำบัด หัวหน้างานขาดประสบการณ์แนว ทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน ดังนี้ กลุ่มบริการวิชาการ ควรมีการจัดทำแผน IEP ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการ และจัด สื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการ ให้เกิดองค์ ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน อบรมพัฒนาบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิดองค์ความรู้นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงาน และนิเทศติดตามให้คำแนะนำ กลุ่มบริหารทั่วไปประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการประจำอำเภอ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สร้างองค์

ความรู้ด้านงานธุรการ กลุ่มบริการงานบุคคล วางแผนอัตรากำลัง

ของครู จัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

สุจินต์ สว่างศรี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย งานวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย และ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีประสิทธิผลในประเทศไทย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูจาก 3 กลุ่มสถานศึกษา คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 45 คน เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหาข้อจำกัด ภัยคุกคาม และแนวทางการแก้ปัญหา สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย จำนวน 8 คน และระดับปฏิบัติการ จำนวน 9 คนรวม 17 คน เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล และตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาในประเทศไทยจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายใน มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างและนโยบายด้านการให้บริการและคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ อุปสรรคด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมายของสถานศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และโรงเรียนเรียนร่วมทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย จัดในสถานศึกษา 3 หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และโรงเรียนเรียนร่วมองค์ประกอบของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มี 8 ด้าน 34 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นมืออาชีพ 7 ตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วม 4 ตัวชี้วัด 3) การคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียน 2 ตัวชี้วัด 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียน 5 ตัวชี้วัด 5) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน 3 ตัวชี้วัด 6) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2 ตัวชี้วัด 7) ด้านการให้บริการทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ 8 ตัวชี้วัดและ 8) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Kim (2013) ได้ศึกษากลยุทธ์และแนวทางการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษ : การศึกษาแบบกำหนดขอบเขต ผลการศึกษาสรุปว่ามีคำถามว่าจะมีการศึกษาพิเศษแยกต่างหากหรือไม่ ไม่เอื้ออำนวยต่อบริบทของนโยบายในปัจจุบัน และวาระที่สำคัญกว่านั้น คือการที่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่รวมผู้เรียนทุกคน รายงานพิจารณาว่ากลยุทธ์ต่าง ๆ ระบุว่าจากการทบทวนมีศักยภาพในการยกระดับความสำเร็จอาจเป็นประโยชน์จัดอยู่ในแบบที่สามารถใช้สร้างการตอบสนองแบบหลายแนวทางต่อการสอนนักเรียนได้ด้วยความต้องการด้านการศึกษาพิเศษ รายงานประกอบด้วยคำแนะนำสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม ระยะเวลาที่สองของการวิจัยนี้โปรแกรมควรเกี่ยวข้องกับงานการพัฒนาที่เป็นระบบและระยะยาวในไซต์งานต่าง ๆ และการตั้งค่าใช้จ่ายซึ่งช่วยให้สามารถตรวจสอบผลกระทบของนวัตกรรมต่อผลสัมฤทธิ์ การวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต่อการพัฒนาความรู้ด้านการเรียนการสอน และเพื่อทำความเข้าใจว่าการนำวิธีการสอนแบบผสมผสานไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โครงการวิจัยดังกล่าว ควรตรวจสอบการเรียนการสอนตามความเป็นจริงเนื่องจากจะต้องคำนึงถึงวิธีการทำงานของครูที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายสถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญ

Elsa Cardenas-Hagan (1997) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การกำกับดูแลตนเอง สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การพัฒนากลยุทธ์การกำกับดูแลตนเอง (SRSD) เป็นรูปแบบการสอนที่เป็นที่ยอมรับและผ่านการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน ในบทความนี้ เราจะพูดถึงเหตุผลและขั้นตอนในการดำเนินการ เรายังจัดเตรียมข้อมูลเชิงปฏิบัติเพื่อใช้ในการสอน และประเมินการสอนกลยุทธ์ บทความนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับนักการศึกษาของครู เนื่องจากช่วยให้ครูในอนาคตพัฒนาความรู้ด้านการปฏิบัติงานจริงเกี่ยวกับวิธีการนำกลยุทธ์การสอนไปใช้ในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

Ostrow (2002) ได้ศึกษาความร่วมมือทางสังคม ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคปกติในเนเธอร์แลนด์ การศึกษานี้กล่าวถึงความร่วมมือทางสังคมของนักเรียนรุ่นเยาว์ (ระดับ หนึ่งถึงสาม) ที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปของดัตช์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นสำคัญอยู่ที่สี่ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางสังคม : มิตรภาพ/ความสัมพันธ์ การติดต่อ/ปฏิสัมพันธ์ การรับรู้ตนเองทางสังคมของนักเรียน และการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่มีระดับความร่วมมือทางสังคมที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่ประสบปัญหาในความร่วมมือทางสังคม โดยทั่วไป นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีเพื่อนจำนวนน้อยกว่ามากและเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อยที่เหนียวแน่นน้อยกว่าเพื่อนทั่วไป นอกจากนี้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นน้อยลง มีปฏิสัมพันธ์กับครูมากขึ้น และได้รับการยอมรับน้อยกว่านักเรียนที่ไม่มีความต้องการพิเศษ การรับรู้ตนเองทางสังคม ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบ

ระหว่างนักเรียนที่มีความทุพพลภาพประเภทต่าง ๆ เกี่ยวกับความร่วมมือทางสังคม 4 หัวข้อ ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ

Gagne (1988) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการศึกษารายบุคคล : เราเคยไปที่ไหนมาแล้วและเราควรไปที่ไหนในตอนนี้ มีนักเรียนที่มีความพิการมากกว่า 6.6 ล้านคนในโรงเรียนรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาที่ได้รับบริการการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายความว่า มี 6.6 ล้านโปรแกรมการศึกษารายบุคคล (IEP) ที่ได้รับการพัฒนาและกำลังดำเนินการในเวลาใดก็ตาม IEP แต่ละรายการแสดงถึงต้นทุนที่แท้จริงในโอกาสทางการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน เวลา และการจัดสรรทรัพยากร จากข้อมูลนี้ สิ่งสำคัญคือต้องตรวจสอบสิ่งที่เราได้เรียนรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา IEP และเริ่มกำหนดทิศทางใหม่สำหรับการวิจัย และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา IEP การทบทวนวรรณกรรมนี้ตรวจสอบการศึกษาวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และมีการทบทวนโดยเพื่อนซึ่งได้ตรวจสอบการพัฒนา IEP นับตั้งแต่การอนุมัติพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความทุพพลภาพ (IDEA) อีกครั้งในปี 1997 การทบทวนสรุปด้วยการอภิปรายว่าการค้นพบจากการวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการพัฒนา IEP สามารถแจ้ง วาระการวิจัยในอนาคต แนวปฏิบัติของนักการศึกษา และนโยบายของรัฐบาลกลางและรัฐได้อย่างไร

Rosenkoetter & Sharon (1997) ได้ศึกษาวิธีการสอน กลยุทธ์ และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับเด็กเล็กที่ต้องการการศึกษาพิเศษ วัตถุประสงค์การสอนในการศึกษาพิเศษแตกต่างจากในห้องเรียนทั่วไป โปรแกรมการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ ความสำเร็จ และความก้าวหน้าของแต่ละคน ดังนั้น การสอนในห้องเรียนการศึกษาพิเศษและห้องทรัพยากรในโรงเรียนแบบเรียนรวมจะต้องเฉพาะเจาะจง ชัดเจน และเป็นรายบุคคล การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการใช้วิธีการสอน กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในห้องทรัพยากรของโรงเรียนแบบเรียนรวม และเพื่อหารือเกี่ยวกับความเหมาะสมและคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรม การศึกษาเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ระบบสามเหลี่ยมของการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกต ผู้เข้าร่วมเป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ ครูสอนพิเศษ และครูในอนาคตศึกษาพิเศษ 120 คน การศึกษาได้พิจารณาข้อเสนอแนะเชิงจริยธรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยพบว่า ข้อมูลที่รายงานด้วยตนเองแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีความสนใจในผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก และใช้วิธีการ เทคนิค และกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ แต่ข้อมูลการสังเกตไม่ได้รับการยืนยัน การศึกษาครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการประเมินครูและความแตกต่างระหว่างประสิทธิผลการสอนทั่วไปและการสอนพิเศษ

Koontz and Weirich (2010) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบที่ปรับปรุงการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือและการรวมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในระดับมัธยมศึกษาทั่วยุโรป การลงทะเบียนนักเรียนที่มีความต้องการด้านการศึกษาพิเศษในห้องเรียนปกติเพิ่มขึ้น แม้ว่า

จะไม่ได้หมายถึงการเข้าถึงประสบการณ์การศึกษาคุณภาพสูงเสมอไป ในบริบทนี้ การศึกษาแบบเรียนรวมได้รับการปรับปรุงในระบบการศึกษาส่วนใหญ่ แต่การนำไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จยังคงมีอยู่อย่างจำกัดและกลายเป็นความท้าทายในหลายประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เมื่อมีการแยกจากกันเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบ่งชี้แนวโน้มการปฏิบัติด้านการศึกษาที่คำนึงถึงศักยภาพ ในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ภายในกลุ่มนักเรียนที่ต่างกันได้แสดงให้เห็นแล้วว่ามีส่วนสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการศึกษานี้ เราวิเคราะห์กรณีของโรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนวาเลนเซีย (สเปน) ซึ่งให้ความรู้แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษพร้อมกับเพื่อนที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป และมีลักษณะเฉพาะด้วยบริบทแบบรวม การวิเคราะห์มุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์การศึกษาสามแบบที่นำไปใช้ในโรงเรียนและผลกระทบ ต่อการปรับปรุงการศึกษาและการรวมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ :

(1) การสอนร่วม (2) กลุ่มแบบโต้ตอบ (3) การรวบรวมวรรณกรรมเชิงโต้ตอบ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการสนทนากลุ่มกับครู เรื่องราวชีวิตในการสื่อสารกับนักเรียน และญาติ การสังเกต การสื่อสารของกลยุทธ์การศึกษาทั้งสามและการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือของนักเรียน ตลอดจนการปรับปรุงการรวมโดยรวมของนักเรียนเหล่านี้ในโรงเรียน